

Svetový deň boja proti besnote 28. September

ÚRAD
VEREJNÉHO
ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ
REPUBLIKY

Svetový deň boja proti besnote – pozor na besnotu pri cestovaní do zahraničia

Svetový deň boja proti besnote pripadá na 28. September. Ide o výročie úmrtia zakladateľa lekárskej mikrobiológie a imunológie Louisa Pasteura, ktorý ako prvý pripravil vakcínu proti besnote.

Svetová zdravotnícka organizácia pripomína týmto dňom význam preventívnych opatrení, ktorými sa dá ochoreniu predísť. K týmto opatreniam patrí očkovanie vnímavých zvierat a ľudí.

Témou svetového dňa besnoty v roku 2021 je „Besnota: fakty, nie strach“.

Besnota na Slovensku

Na Slovensku je situácia v prípade besnoty priaznivá. Cestovatelia preto môžu mať falošný pocit bezpečia, že je to tak aj v iných krajinách. Väčšina európskych krajín je označených za „krajiny bez besnoty“, vrátane susednej Českej republiky a Rakúska.

Na Slovensku sa od roku 1994 každoročne uskutočňuje orálna vakcinácia líšok proti besnote. Za ostatné roky sa úsilie sústredilo na oblasti susediace s Poľskom a Ukrajinou, ktoré každý rok evidujú prípady nákazy besnotou. Od roku 2007 sa zároveň plní Národný eradikačný program pre eradikáciu besnoty, ktorý zahŕňa povinnú identifikáciu, registráciu, ako aj povinné očkovanie proti besnote u domácich vnímavých zvierat.

Posledný prípad besnoty u človeka bol evidovaný na Slovensku v roku 1990 po pohryzení mačkou v okrese Rožňava. Naposledy bolo u zvierat zaznamenaných v roku 2015 päť prípadov besnoty u uhynutých líšok v okrese Poprad a Stará Ľubovňa.

Čo je to besnota a aké má prejavy

Besnota je akútne zápalové ochorenie centrálného nervového systému, ktoré bez adekvátnej profylaxie takmer 100 % končí úmrtím (!). Ide o vírusovú nákazu, ktorá sa na človeka prenáša slinami teplokrvných cicavcov. Najčastejšie ide o prenos psami, mačkami, líškami a netopiermi.

Príznaky ochorenia sa u človeka môžu objaviť za 10 dní, ale aj o niekoľko mesiacov od poranenia zvieratom. Klinický obraz besnoty je spočiatku nešpecifický (horúčka, slabosť, bolesť hlavy) a trvá približne týždeň. Nasleduje

fáza postihnutia nervov, ktorá je excitačného (hyperaktívne a neprimerané správanie – slinenie, hryzenie) a paralytického charakteru (ochrnutie). Chorý v priebehu pár dní zomiera v dôsledku poruchy funkcie dýchacieho systému.

Besnota každý rok zapríčiňuje úmrtie 60 000 ľudí, najmä z krajín Ázie a Afriky. Najčastejšími obeťami sú deti vo veku 5 až 14 rokov.

Liečba a prevencia besnoty

Bezprostredne po uhryznutí podozrivým zvieratom je veľmi dôležité rýchle lokálne ošetrovanie rany. Odporúča sa vymytie rany veľkým množstvom vody a mydla niekoľko minút s následnou aplikáciou 70-percentného alkoholu, prípadne jódového roztoku.

Dôležité je vyhľadať lekára, ktorý aplikuje očkovaciu látku proti besnote spolu s antirabickým sérom. Na prevenciu ochorenia je dôležité aplikovať tieto látky čo najskôr od pohryznutia zvieratom.

V mnohých krajinách, ktoré majú problém s besnotou, je však nedostatok špecifických vakcín a imunoglobulínu proti besnote. Preto sa odporúča radšej vyhýbať sa kontaktu s neznámymi alebo uhynutými zvieratami.

Výskyt besnoty v zahraničí

Proti besnote sa dá pred vycestovaním do rizikových krajín zaočkovať.

Podľa údajov Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb v rokoch 2006 až 2019 bolo v európskych krajinách zaznamenaných 18 prípadov besnoty súvisiacich s cestovaním. Všetky prípady končili úmrtím.

Prípady boli infikované v Ázii (India, Bangladéš, Srí Lanka, Filipíny), v Afrike (Maroko, Mali, Guinea-Bissau, Tanzánia, Južná Afrika) a v Karibiku (Haiti). Väčšina prípadov bola pohyzená psom, dva prípady mačkou.

Vypracovala MUDr. Jana Kerlik, PhD. z Oddelenia epidemiológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva v Banskej Bystrici